

2.2.4.2. Skargi cywilne

Przeгляд skarg cywilnych zaproponowano poniżej według kryterium podziału rzymskich skarg formularnego na **actiones in personam** oraz **actiones in rem**. Pierwsze zmierzały do wykazania, że na podstawie zaciągniętego zobowiązania druga strona winna przenieść własność, wykonać usługę czy rzecz ujmując – świadczyć. Wyrażające to słowa: **dare, facere, prastare**, pojawiały się w treści procesowej. Skargi *in personam* można było wnosić jedynie między stronami zobowiązania, czyli *inter partes*. Natomiast *actiones in rem* były skuteczne wobec każdego, czyli **erga omnes**, gdyż broniły praw władcy lub uprawnionej „rzeczowo”. W przeciwieństwie do *actiones in personam*, zmierzających do uzyskania świadczenia od pozwanego, którego w związku z tym obciążał przymus wdania się w spór, w skargach istniała pod tym względem swoboda.

A. actiones in personam

actio rei uxoriae

5.	nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	<i>L. Octavius iudex esto,</i>
	intentio	jeśli się okaże, że Numeriusz Negidiusz powinien zwrócić Auli Agerii posag lub jego część,	<i>si paret N^mN^m A^{oe}A^{oe} d^otemve eius reddere oportere</i>
	condemnatio	co z tego lepsze i słuszniejsze będzie, z tego, Lucjuzsu Oktawiuszu, sędzio, zasądz Numeriusza Negidiusza na korzyść Auli Agerii; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>quod eius melius aequius erit, Lucjuzsu Oktawiuszu, sędzio, zasądz Numeriusza Negidiusza na korzyść Auli Agerii; jeśli się nie okaże – uwolnij.</i>

Cywilne skargi *in personam*, w odróżnieniu od skarg pretorskich, wytaczano na podstawie *oportere* – „należeć się”.

actio mandati (directa)

6.	nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	<i>L. Octavius iudex esto,</i>
	demonstratio	ponieważ Aulus Ageriusz zlecił Numeriuszowi Negidiuszowi, aby [...], o co toczy się spór,	<i>quod A^oA^o N^oN^o mandatum dedit, [...], qua de re agitur,</i>
	intentio	cokolwiek z tego tytułu Numeriusz Negidiusz Aulusowi Ageriuszowi powinien dać lub uczynić zgodnie z dobrą wiarą,	<i>quidquid ob eam rem A^oA^o dare facere oportere fide bona,</i>
	condemnatio	na tyle, Lucjuzsu Oktawiuszu, sędzio, zasądz Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>eius L. Octavius iudex N^oN^o A^oA^o condemnato, si non solvitur, absolvito.</i>

Klauzula ta, pojawiająca się w formułach procesowych niektórych skarg stała się powodem ich podziału na zawierające ją *actiones bonae fidei*, czyli skargi dobrej wiary, oraz *actiones stricti iuris*, czyli skargi ścisłego prawa.

actio mandati (contraria)

7.	nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	<i>L. Octavius iudex esto,</i>
	demonstratio	ponieważ Numeriusz Negidiusz zlecił Aulusowi Ageriuszowi, aby [...], o co toczy się spór,	<i>quod N^oN^o A^oA^o mandatum dedit, [...], qua de re agitur,</i>
	intentio	cokolwiek z tego tytułu jeden drugiemu powinien dać lub uczynić zgodnie z dobrą wiarą,	<i>quidquid ob eam rem alteri dare facere oportere fide bona,</i>
	condemnatio	na tyle, sędzio Lucjuzsu Oktawiuszu, zasądz jednego na korzyść drugiego; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>eius L. Octavius iudex alteri condemnato, si non solvitur, absolvito.</i>

Formuła *iudicium contrarium* powstaje przez zamianę podmiotów w *demonstratio*.

Rozwiązania alternatywne. Widać je również odpowiednio w *condemnatio* obu formuł.

actio depositi (directa)

8.	nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	<i>L. Octavius iudex esto,</i>
	demonstratio	ponieważ Aulus Ageriusz zdeponował u Numeriusza Negidiusza srebrny stół, o który toczy się spór,	<i>quod A^sA^s apud N^mN^m mensam argenteam deposuit, qua de re agitur,</i>
	intentio	cokolwiek z tego tytułu Numeriusz Negidiusz powinien dać lub uczynić Aulusowi Ageriuszowi zgodnie z dobrą wiarą,	<i>quidquid ob eam rem N^mN^m A^oA^o dare facere oportet ex fide bona,</i>
	condemnatio	na tyle, sędzio, zasądz Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>eius iudex N^mN^m A^oA^o condemnato, si non paret absolvito.</i>

Swoboda sędziów co do wysokości zasądzenia zostaje ograniczona przez pretora wprowadzeniem do treści formuły kwoty maksymalnej. Mogą oni wtedy np. dopuścić powoda do oszacowania wartości przedmiotu sporu.

actio tutelae (directa)

9.	nominatio cum taxatione	Między tym powodem, tego synem, i tym pozwanym niech będą sędziami [...] z upoważnieniem do dwóch i pół tysiąca denarów;	<i>Inter illum actorem illius filium et illum reum dumtaxat denarium MMD recuperatores [...] sunt,</i>
	demonstratio	ponieważ ten nad tamtym jako pupilem sprawował opiekę, o co toczy się spór,	<i>quod ille illius pupilli tutelam gessit, qua de re agitur,</i>
	intentio	cokolwiek z tego powodu ten tamtemu dać lub uczynić powinien na podstawie dobrej wiary,	<i>quidquid ob eam rem illum illi dare facere oportet ex fide bona,</i>
	condemnatio cum taxatione	niech sędziowie zasądzą tego na korzyść tamtego na nie więcej niż dwa i pół tysiąca denarów; jeśli się nie okaże – niech uwolnią.	<i>eius recuperatores illum illi dumtaxat denarium MMD condemnato, si non paret absolvunt.</i>

Rozpoznanie niektórych spraw pretor powierzał sędziom, występującym w kilku (od 3 do 11), nazywanym recuperatores.

actio familiae erciscundae

10.	nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	<i>L. Octavius iudex esto,</i>
	demonstratio	ponieważ dziedzice Gajusza Semproniusza wystąpili, aby dać im sędzię w celu podziału majątku oraz w kwestii tego, czym zarządzili lub zdarzyło się w tym spadku przez nich, po tym jak stali się dziedzicami,	<i>quod G. Sempronii heredes de familia erciscunda deque eo, quod in ea hereditate ab eorum quo, postea quam heres factus sit, gestum admissumve sit, iudicem sibi dari postulerunt,</i>
	intentio	ile należy przysądzić,	<i>quantum adiudicari oportet,</i>
	adiudicatio	sędzio, Tycjuszowi przysądź;	<i>iudex Titio [...] adiudicato;</i>
	condemnatio	cokolwiek z tego powodu jeden drugiemu powinien świadczyć, zasądz jednego na rzecz drugiego, sędzio; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>quidquid ob eam rem alterum alteri praestare oportet, eius iudex alterum alteri condemnato, si non paret absolvito.</i>

actio communi dividundo

11.	nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	<i>L. Octavius iudex esto,</i>
	demonstratio	ponieważ Lucjusz Tycjusz i Gajusz Sejusz zwrócili się, aby dać im sędzię dla podziału współwłasności i jeśliby została wyrządzona jakaś szkoda we współwłasności lub nastąpiły jakieś straty, czy coś przeszło na rzecz któregoś z nich z tego tytułu,	<i>quod L. Titius C. Seius de communi dividundo et si quid in communi damni datum factumve sit sive quid eo nomine aut absit eorum cui aut ad eorum quem pervenerit iudicem sibi dari postulerunt,</i>
	intentio	ile należy przysądzić,	<i>quantum [...] adiudicari oportet</i>

Actio stricti iuris oczywiście nie zawiera klauzuli *ex fide bona*, ale na żądanie strony może być zamieszczona klauzula, która daje sędziemu większe możliwości oceny, niż wynika to z *intentio* skargi ścisłego prawa. Por. formułę 28.

<i>adiudicatio</i>	Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, przysądź;	L. Octavius iudex adjudicato.
<i>condemnatio</i>	cokolwiek z tego powodu jeden drugiemu powinien świadczyć, tego, Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, jednego na rzecz drugiego zasądź; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>quidquid ob eam rem alterum praestare oportet, eius L. Octavius iudex alterum alteri condemnatio non paret absolvito.</i>

actio locati

Dzięki umieszczeniu *praescriptio* w formule skargi powód może domagać się zaległych czynszów dzierżawnych, nie tracąc na skutek konsumpcji uprawnienia procesowego możliwości dochodzenia w przyszłości tego, co na podstawie umowy dzierżawy dopiero stanie się wymagalne.

12.

<i>nominatio</i>	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
<i>praescriptio pro actore</i>	niech spór toczy się o to, co stało się wymagalne;	<i>ea res agatur, cuius rei dies</i>
<i>demonstratio</i>	ponieważ Aulus Ageriusz wydzierżawił grunt Numeriuszowi Negidiuszowi, o co toczy się spór,	<i>quod A^sA^s N^mN^m fundum quod locavit, qua de re agitur,</i>
<i>intentio</i>	cokolwiek z tego tytułu Numeriusz Negidiusz powinien dać lub uczynić Aulusowi Ageriuszowi zgodnie z dobrą wiarą,	<i>quidquid ob eam rem N^mN^m dare facere oportet ex fide</i>
<i>condemnatio</i>	na tyle, Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, zasądź Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>eius L. Octavius iudex N^mN^m condemnato, si non paret</i>

Sama nazwa *actio* sygnalizuje, że jest to skarga *stricti iuris*. Wszystkie *conditiones* są skargami ścisłego prawa.

condictio certae rei (condictio triticaria)

Triticum to nazwa rodzajowa pszenicy – widać, że ten ważny przedmiot umów przeniknął nawet do nazwy skargi.

13.

<i>nominatio</i>	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
<i>intentio</i>	jeśli się okaże, że Numeriusz Negidiusz powinien dać Aulusowi Ageriuszowi 100 modiosów najlepszej pszenicy afrykańskiej, o co toczy się spór,	<i>si paret N^mN^m A^oA^o triticum optimi modios centum dare re, qua de re agitur,</i>
<i>exceptio (doli)</i>	i o ile w tej rzeczy nic przez Aulusa Ageriusza podstępnie nie zostało zrobione, ani się nie dzieje,	<i>si in ea re nihil dolo malo AⁱAⁱ factum sit neque fiat.</i>
<i>condemnatio</i>	ile ta rzecz jest warta, tyle pieniędzy, Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, zasądź od Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>quanti ea res est tantam L. Octavius iudex N^mN^m A^oA^o condemnato, si non paret absolvito.</i>

Condemnatio pecuniaria: w procesie formularnym, tak samo jak w legisakcyjnym, zasądzenie mogło opiewać zawsze tylko na sumę pieniędzy.

condictio certae creditae pecuniae

W *intentio* i w *condemnatio* pojawia się konkretna suma. Przedmiotem badania ze strony sędziego będzie więc, nie czy powód jest wierzycielem pozwanego, lecz czy pozwany winny jest właśnie tę kwotę. I tylko na tę kwotę wolno sędziemu zasądzić pozwanego.

14.

<i>nominatio</i>	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
<i>intentio certa</i>	jeśli się okaże, że Numeriusz Negidiusz powinien dać Aulusowi Ageriuszowi 10 tysięcy sesterców, o co toczy się spór,	<i>si paret N^mN^m A^oA^o sestertium dare oportere, qua de re agitur,</i>
<i>exceptio (pacti de non petendo)</i>	o ile między Aulusem Ageriuszem a Numeriuszem Negidiuszem nie doszło do porozumienia, że nie będzie się tych pieniędzy dochodzić,	<i>si inter A^mA^m et N^mN^m non pactum est ne ea pecunia peteretur.</i>
<i>condemnatio certa</i>	Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, zasądź Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza na 10 tysięcy sesterców; jeśli się nie okaże – uwolnij.	<i>L. Octavius iudex N^mN^m A^oA^o sestertium X milia condemnato, si non paret absolvito.</i>

Exceptiones, czyli zarzuty procesowe dzieli się na peremptoryjne (niweczące) i dylatoryjne (odraczające). Jeżeli *pactum* było bezterminowe, zarzut z niego wynikający jest peremptoryjny, jak w przykładzie. Gdyby natomiast zawarto je na określony czas, zarzut byłby dylatoryjny.

actio incerti ex stipulatu

15.

nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
demonstratio	ponieważ Aulus Ageriusz zawarł z Numeriuszem Negidiuszem stypulację o nieokreślonym (przedmiocie) i świadczenie stało się wymagalne,	quod A ^s A ^s de N ^m N ^m incertum stipulatus est cuius rei dies fuit,
intentio	cokolwiek z tego tytułu Numeriusz Negidiusz powinien Aulusowi Ageriuszowi dać lub uczynić zgodnie z dobrą wiarą,	quidquid ob eam rem N ^m N ^m A ^o A ^o dare facere oportet ex fide bona,
exceptio (pacti de non petendo)	o ile między Aulusem Ageriuszem a Numeriuszem Negidiuszem nie doszło do porozumienia, że nie będzie się dochodzić,	si inter A ^m A ^m et N ^m N ^m non convenit ne peteretur,
replicatio	albo jeśli nie zawarto później porozumienia, aby Aulusowi Ageriuszowi wolno było żądać tych pieniędzy,	aut si non postea convenit, ut A ^o A ^o eam pecuniam petere liceret,
condemnatio cum taxatione	Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, zasądź od Numeriusza Negidiusza na rzecz Aulusa Ageriusza nie więcej niż 10 tysięcy sesterców ; jeśli się nie okaże – uwolnij.	eius L. Octavius iudex N ^m N ^m A ^o A ^o dumtaxat sestertium X milia condemnato, si non paret absolvito.

Strony mogą oczywiście zgłaszać do treści formuły procesowej kolejne zarzuty: *uplicatio, triplicatio...*

Wobec możliwości zasądzenia pozwanego jedynie na pieniądze – *condemnatio pecuniaria*, klauzula restytoryjna dawała sędziemu upoważnienie do działania, którego celem było zapowiedzenie wyniku sędziowskich ustaleń i w konsekwencji zachęcenie pozwanego, aby sam wydatkował powodowi sporną rzecz. W przytoczonym przykładzie, jak i w formule *actio quod metus causa* oraz *actio dolii* (przykład 27 i 28) widać, że klauzula pojawia się nie tylko w skargach *in rem*.

actio ad exhibendum

16.

nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
intentio	jeśli okaże się, że Numeriusz Negidiusz powinien okazać Aulusowi Ageriuszowi niewolnika, o którego toczy się spór, posiadanego lub podstępnie utraconego przez Numeriusza Negidiusza,	si paret N ^m N ^m A ^o A ^o hominem quo de agitur exhibere oportere quem N ^o N ^o possidet dolove malo fecit quo minus possideret,
clausula arbitraria	i jeśli rzecz ta nie zostanie okazana na żądanie sędziego Lucjusza Oktawiusza,	neque ea res arbitrio L. Octavii iudicis exhibebitur,
condemnatio	ile rzecz ta będzie warta , tyle pieniędzy, Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, zasądź od Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	quanti ea res erit , tantam pecuniam L. Octavius iudex N ^m N ^m A ^o A ^o condemnato, si non paret absolvito.

W istocie moment *litis contestatio*, a więc zakończenia pierwszej fazy procesu – *in iure*, decydował o wartości przedmiotu sporu.

B.

actiones in rem

rei vindicatio

17.

nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
intentio	jeśli okaże się, że rzecz, o którą toczy się spór, należy do Aulusa Ageriusza według prawa Kwirytów,	si paret rem qua de agitur ex iure Quintium AⁱAⁱ esse
clausula arbitraria vel restitutoria	i jeśli rzecz ta nie zostanie Aulusowi Ageriuszowi zwrócona na żądanie Lucjusza Oktawiusza, sędziego,	neque ea res arbitrio L. Octavii iudicis A ^o A ^o restituatur ,
condemnatio	ile rzecz ta będzie warta, tyle pieniędzy, Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, zasądź od Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	quanti ea res erit, tantam pecuniam L. Octavius iudex N ^m N ^m A ^o A ^o condemnato, si non paret absolvito.

Cywilne skargi *in rem*, w odróżnieniu od skarg pretorskich, wytaczano na podstawie prawa Kwirytów.

W *intentio* formuły skargi *in rem* figuruje tylko powód. Po pierwsze bowiem jego uprawnienia rzeczowe skuteczne są wobec każdego – *erga omnes*. Po drugie w *actiones in rem* nie następuje konsumpcja uprawnienia procesowego i konsumpcja roszczenia. To przy skargach *in personam* „nie można procesować się dwa razy o to samo” (G. 4.107), dlatego tam – jak byto widać we wcześniejszych przykładach formuł procesowych – w *intentio* figuruje i powód, i pozwany.

hereditatis petitio

18.

nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
intentio	jeśli się okaże, że spadek po Publiusz Mewiuszu jest według prawa Kwiryków Aulusa Ageriusza,	si paret hereditatem P. Maevii ex iure Quintium A'A ⁱ esse,
clausula arbitraria vel restitutoria	i jeśli na podstawie twojego rozstrzygnięcia Aulusowi Ageriuszowi rzecz nie zostanie zwrócona,	si arbitrato tuo res A°A° non restituetur,
condemnatio	ile rzecz ta będzie warta, tyle pieniędzy zasądz od Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	quanti ea res erit, tantam pecunia N ^m N ^m A°A° condemnato, si non paret absolvito.

actio negatoria (ususfructus)

ususfructus, wanie

19.

W skardze negatoryjnej powód pojawia się w intentio formuły procesowej. Skargi in rem charakteryzuje swoboda – inaczej niż actiones in personam – wdania się w spór: „wbrew woli do obrony rzeczy nikogo się nie zmusza” (D. 50,17,156pr.). Jednak actio negatoria zostaje wytoczona wtedy, gdy ktoś utrzymuje, że ma prawo – w przedstawionym przykładzie ususfructus – do korzystania z cudzego gruntu. Trzeba więc upoważnić w formule sędziego prywatnego do zbadania prawdziwości tego twierdzenia.

nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
intentio	jeśli okaże się, że Numeriusz Negidiusz nie ma prawa użytkownika gruntu, o który toczy się spór, i pobierania zeń owoców – wbrew woli Aulusa Ageriusza,	si paret N°N° ius non esse eo quo de agitur uti frui invito A°A°
clausula arbitraria vel restitutoria	i jeśli rzecz ta nie zostanie Aulusowi Ageriuszowi zwrócona na żądanie sędziego,	neque ea res arbitrio iudicis A°A° restituetur,
condemnatio	ile rzecz ta będzie warta, tyle pieniędzy, sędzio, zasądz od Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	quanti ea res erit, tantam pecunia iudex N ^m N ^m A°A° condemnato si paret absolvito.

vindicatio servitutis (actio confessoria) dla służebności gruntowych iter actus via

20.

nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
intentio	jeśli okaże się, że Aulus Ageriusz ma prawo przechodu lub przejazdu przez grunt ten,	si paret A°A° ius esse per fundum illum ire agere,
condemnatio	ile rzecz ta będzie warta, tyle pieniędzy, sędzio Lucjusz Oktawiuszu, zasądz od Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	quanti ea res erit, tantam pecunia L. Octavius iudex N ^m N ^m A°A° condemnato, si non paret absolvito.

vindicatio servitutis (actio confessoria) dla servitus altius non tollendi

21.

nominatio	Lucjusz Oktawiusz niech będzie sędzią;	L. Octavius iudex esto,
intentio	jeśli okaże się, że Numeriusz Negidiusz nie ma prawa budowania ponad określoną wysokość wbrew woli Aulusa Ageriusza,	si paret N°N° ius non esse eo altius tollere invito A°A°,
condemnatio	ile rzecz ta będzie warta, tyle pieniędzy, Lucjusz Oktawiuszu, sędzio, zasądz od Numeriusza Negidiusza na korzyść Aulusa Ageriusza; jeśli się nie okaże – uwolnij.	quanti ea res erit, tantam pecunia L. Octavius iudex N ^m N ^m A°A° condemnato, si non paret absolvito.